

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 20.000.—; pentru particulari Lei 5000.—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 3000.—; Abonament de sprijin Lei 50.000.—, în străinătate Lei 10.000.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 200.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Veliclu**

SUMARUL: I. L.: Cui aparține Transilvania? — *Academia Română: Problema transilvană pe timpul lui Cuza și Carol I. — Aldea Ovidiu Dumitru: Creșterea și scăderea prețurilor. — Dr. Eugen Munteanu: Societăți balneo climatice. — Iosif B. Naghlu: O scrisoare a lui P. Cosma.*

Cui aparține Transilvania?

I.

Această întrebare, devenită acum iarăși de palpitantă actualitate, cere un lămuritor răspuns, întemeiat pe argumente științifice de ordin geografic, economic, istoric și etnic-statistic.*) Argumente de asemenea natură pot fi culese din noianul unei vaste literaturi de specialitate asupra acestei îndelung discutate și perseverent controversate chestiuni. De astă dată vor fi invocate cu predilecție mărturiile ale unor autori din tabăra celor ce au pus la cale enorma nedreptate, săvârșită în ziua de 30 Au-

gust 1940 în Palatul Belvedere din odinioară împărătească cetate de pe malul Dunării.

II.

În cursul înverșunatei campanii revizioniste a fost invocat de nenumărate ori argumentul geografic cu privire la pretinsa unitate teritorială a unei țări zise „milenare”. Argumentul acesta a fost însă răsturnat în chip magistral prin un temeinic studiu publicat de specialistul *Gheorghe Vâlsan*, care a izbutit să demonstreze, cu strălucit aparat științific, rostul Transilvaniei și firea ei așezare în cadrul geografic al pământului românesc.**)) Țara aceasta nu și-a putut găsi nicidecum liniștea și condițiile necesare unei dezvoltări normale, câtă vreme a fost încătușată artificial ca o simplă anexă a pusteii dintre Dunăre și Tisa. Transilvania era și este, în adâncimile ei ne-

*) *Nota Red.* Dintr'un maldăr de hârtii dispersate, în cursul războiului aerian au ieșit la iveală aceste pagini cu textul unei conferințe ce fusese proiectată să fie rostită în Sala Prefecturii din Sibiu la 17 Noiembrie 1940, dacă autoritățile administrației poliției de atunci nu ar fi intervenit, cu întreg aparatul lor, zădărniceind rostirea ei. Publicarea tardivă a acestei conferințe poate fi de interes pentru cititorii *Revistei Economice* nu numai fiind că reoștindește mijloacele abuzive ale regimului dictatorial, atât de ostil libertății cuvântului, ei și pentru motivul că din cuprinsul ei nu lipsesc considerațiunile de ordin economic.

**) Gh. Vâlsan, „Cetatea de Munți”, București. Editura Casei Școlilor p. 8—9, 12—14 și 17—20.

sguduite, o *fară românească* — împresurată din toate părțile de *alte țări românești* ca Banatul, Crișana, Maramurașul, Bucovina, Moldova, Muntenia, Dobrogea și Oltenia. Argumentația convingătoare a lui Vălsan a avut darul să pătrundă și în publicațiuni străine. Autorul unui studiu geopolitic, publicat la 1939 în revista din München „*Südostf. Forschungen*“ opune afirmațiunii tendențioase despre așa zisa „unitate geografică milenară“ viziunea clară a „*omului carpatic*“ deci a Românului. Acesta, trăindu-și experiența spațială (Raumerlebnis*) într'un orizont vast, poate privi realitățile geografice din culmea Carpaților, fără să-i fie privirea împiedecată de vre-un obstacol, câtă vreme cel ce privește din șes spre munte, are orizontul în mod fatal limitat și lipsit de perspectivă. De aceea, este clar că pretinsa „unitate geografică milenară“, înlocuind ca și cea istorică, nu e decât o patetică declamațiune, incapabilă să reziste criticii serioase. Este mai presus de orice îndoielă, că unitatea geografică a teritoriului etnic românesc din regiunea carpato-dunăreană apare și rămâne ca o realitate de nesdruncinat, așa cum a fost în stare s'o simtă și s'o exprime în graiul său pitoresc, veacuri și milenii de-a rândul, elementul etnic de baștină al acestei regiuni.

De altfel, constatarea o făcuseră de mai înainte geografi de mare faimă ca profesorul Universității din Leipzig *Iosif Partsch*, căruia îi revine meritul de a fi comparat teritoriul etnic românesc cu un *vultur în sbor*, având capul întins spre Mare (prin Dobrogea), fălfăindu-și aripa dreaptă deasupra Olteniei și Banatului, pe cea stângă deasupra Moldovei și Bucovinei, iar trupul fiindu-i sprijinit pe teritoriul Transilvaniei și al Munteniei.

Această înfățișare plastică a teritoriului etnic românesc o acceptase și

*) Im Raumerlebnis der Rumänen sind die gebirgs-umwalten Becken Stebenbürgens, die Tiefländer an Theiss, Donau und Dnyester eine geschlossene Einheit“ I. e. p. 810.

geograful *Theobald Fischer* dela Universitatea din Marburg, scriind într'un studiu despre România (publicat la 1909), că *cetatea de munți a Transilvaniei* trebuie considerată ca locul de refugiu și de conservare a poporului român, chiar ca *inima teritoriului său etnic, ca trupul puternic al unui vultur* îndreptat cu capul prin Dobrogea, spre Dunăre și spre Mare.*) Iar geograful francez *Léon Rousset* exprimase încă din anul 1896 opinia că, dacă s'ar putea aplica geografiei definițiile obișnuite în mecanică, s'ar spune că România era o *fară*, al cărei *centru de gravitațiune* se afla în afară de teritoriul, în care o limitaseră evenimentele istorice sau, cu alte cuvinte, *România dinainte de 1 Decembrie 1918* se găsea într'un *echilibru geografic instabil*. Publicistul transilvan *Daniil Roth* subliniase într'o broșură, tipărită la Sibiu în *Mai 1848*, că Dacia de odinioară ar putea fi restaurată prin *unirea Munteniei, Moldovei și Transilvaniei* sub coroana Austriei, subliniind că *viitorul Daciei reînviată prin unirea celor trei țări nu aparține nici națiunii maghiare, nici celei germane, ci numerosului vâstar etnic al națiunii române.**)* Iar cu 12 ani mai târziu *Alexandru Papiu-Illarianu* arăta, în cunoscutul său memoriu adresat lui Cuza-Vodă că Principatele Unite (Muntenia și Moldova) fără Transilvania *nu pot avea viitor*, fiind condamnate la o *existență precară*, care va ținea cât va ținea rivalitatea și interesele schimbătoare ale Statelor Europei. Numai unirea Transilvaniei va putea să le salveze „punând fundamentul vieții perpetue a României“. Chiar și geograful

*) „Das Herz seines Wohnraumes, der mächtige Leib des Adlers, dessen in der Donau geöffneten Kopf und Schnabel die Dobrudscha bildet“. Theobald Fischer „*Rumänien und die südeuropäischen Halbinsel*“. Bielefeld u. Leipzig 1909, p. 700.

**) Daniel Roth, *Von der Union und nebenbei ein Wort für eine mögliche dakoromanische Monarchie unter Österreichs Krone* Sibiu 1848 p. 43: „Die Zukunft Daziens (Siebenbürgen, Moldau, Walachei) gehört weder der magyarischen, noch der deutschen Nation, sie gehört dem zahlreichen Volksstamme der walachischen Nation“.

maghiar *Csolnoky* a recunoscut că Transilvania a rămas, tot timpul, în afară de cadrele Ungariei, menținându-se ca „unitate fizică-geografică distinctă“.

III.

Din această configurație geografică a Transilvaniei a rezultat orientarea ei economică-industrială și comercială — în permanență spre Țările Române, spre Muntenia și spre Moldova, mai mult decât spre Apus ori spre Miază-Noapte. Deputatul *Förster* făcea în parlamentul german întrunit la Frankfurt am Main în 1848 constatarea că, în urma situației sale geografice, *Transilvania nu poate progresa din punct de vedere economic decât în unire cu Principatele Dunărene.**) Dacă orașele întemeiate în cuprinsul Transilvaniei au putut deveni centre de importanță Sibiului, a Brașovului, a Sighișoarei, a Mediașului și Bistriței, aceasta s'a realizat prin o îndelungată strădanie și colaborare a elementelor de colonizațiune germană-săsească și a celor autohtone românești. Mlaștinile din câmpia râului Tisa au împiedecat până în veacul al XIX-lea circulația mărfurilor din centrele comerciale transilvane spre Apus, îndrumându-le permanent spre Sud și Est. Un cercetător maghiar — Eugen Horváth — examinând comerțul extern al Sibiului cu ajutorul socotelilor de vamă, ce s'au păstrat din cursul anului 1500, a reușit să stabilească următoarea distribuție procentuală a elementelor etnice, prin intermedierea cărora s'au vândut mărfurile sibiene: prin elemente germane 0,41% prin elemente maghiare 0,39% și prin elemente române 99,27%.*)

Iată deci că de acum patru veacuri și jumătate începuseră a lua Români o parte atât de covârșitoare la desfacerea

*) „Siebenbürgen kann bei seiner geographischen Lage nur dann zu materieller Wohlfahrt gelangen, wenn es mit den Donaufürstentümern vereinigt ist“. G. I. Brătianu, *Rumänische Einheit* p. 238.

** I. Lupăș, *Paralelism istoric*, București 1937 p. 262.

mărfurilor produse de industria sibiană, monopolizând și îndrumând ei aproape întreg comerțul mărunț spre regiunile din Sudul și din Estul Carpaților!

IV.

Argumentul istoric nu a fost nici el mai puțin exploatat împotriva României decât cel geografic și cel economic. S'a spus în zeci și sute de publicațiuni că *Transilvania* ar fi fost stăpânită timp de 1000 de ani, încă din zilele întâiului lor rege Ștefan, zis cel Sfânt (1000—1038), de către Unguri. *Un mare neadevăr!* Nici un fel de dovadă nu a putut aduce istoriografia maghiară în sprijinul acestei afirmațiuni. Din timpul amintitului rege nu s'au păstrat decât 10 documente. Chiar și acestea au fost transmise posterității în forme lipsite de autenticitate. Sunt deci contestate din partea criticii istorice serioase. În nici unul din aceste documente nu se poate găsi niciun fel de amintire sau aluzie măcar la țara Transilvaniei... Faimoasa bulă papală, care pretinde că papa Silvestru al II-lea ar fi trimis lui Ștefan în primăvara anului 1000 o coroană de aur, așa numită „*Sacra Coroană*“ și l-ar fi împodobit cu titlul de rege „apostolic“, nu este decât un grosolan falsificat din veacul al XVII-lea (1635). Iar titlul de „*rege apostolic*“ nu datează decât din veacul al XVIII-lea, din timpul Mariei Teresia, a cărei ambiție feminină și râvnă hipercatolică a ținut Papa dela Roma să le onoreze în acest fel, după cum iscusința scriitorilor ieziști a izbutit să-i aduleze vanitatea numind țara, cârmuită de ea, după numele ei „*Regnum Marianum*“. Aceasta nu avea însă la origine sensul religios de *Regat al Fecioarei Maria*, ci sensul politic de *Regat al Mariei Teresia*.*) De altfel, chiar după mărturia istoricului Valentin Homan, f. ministru de culte și instrucție publică la Budapesta, nu este acesta singurul punct

*) I. Lupăș, *Mitul Sacrei Coroane și problema transilvană în Studii Istorice*, vol. III p. 284.

al istoriei ungurești, în care agitația politică *falșifică în mod stăruitor faptele cunoscut*; succesele obținute prin acest procedeu, chiar în cercuri largi, sunt concludente pentru *absența simțului critic-istoric la Unguri și pentru lipsa lor de conștiință*.*) În ce privește „lipsa lor de conștiință” e potrivit a se sublinia, că un istoric maghiar din veacul al XX-lea vine să confirme în parte cele scrise despre neamul acesta turanic de către doi împărați bizantini din veacul al X-lea.**)

Transilvania nu a fost sub stăpânirea Statului ungar decât timp de o jumătate de veac în epoca dualismului (1867—1918). Dar și la 1848, când s'a forțat pentru întâia dată o lege de unire a ei cu Ungaria ca și la 1865, când s'a revenit asupra unei legi atât de nedrepte, au protestat energic împotriva acestei siluiri, atât Românii cât și Sașii, deci majoritatea covârșitoare a locuitorilor transilvani.

Protestele Românilor s'au finit lanț până la prăbușirea Monarhiei dualiste în toamna anului 1918. Chiar printre Sași s'au găsit oameni politici, cari au recomandat o acțiune protestatară față de imperialismul budapestan prin o solidaritate româno-saxonă, cum seria *Guido Baussnern*, în cartea sa tipărită aici la Sibiu cu titlul *Die siebenbürgische Frage eine Weltfrage (1865)****)

Adevărat însă că reprezentanții Sașilor n'au urmat sfatul acesta, ei adaptându-se repede noilor împrejurări au activat în parlamentul budapestan, câtă vreme ai Românilor au decis la 1869, în conferința dela Mercurea, și la 1881 în congresul dela Sibiu, rezistența pasivă față de parlamentul ungar rezistență asupra căreia, din motive de ordin tactic, s'a revenit la 1905.

*) Hóman-Szekfű, *Magyar történet*, vol. II, pag. 482.

**) I. Lupas, *Paralelism Istoric*, p. 331—385.

***) Idem. *Fazele istorice în evoluțiunea constituțională a Transilvaniei*. Sibiu 1944 p. 49—50.

În cartea călătorului englez Charles Boner, apărută la 1868 în traducere germană (*Siebenbürgen. Land und Leute*) se pot citi la pag. 419 despre Românii Transilvaniei aceste cuvinte concludente: „Nimic nu-i atrage spre Vest, toate speranțele lor sunt îndreptate spre Răsărit și în taină așteaptă cu toții să vadă închegându-se odată, după unirea deplină a tuturor ramurilor, o națiune mare și puternică” ...

V.

Această națiune „mare și puternică” și-a strigat în temelul dreptului de *auto-determinare etnică* adevărul ei relativ la vechia dorință de libertate și neafârțare, prin plebiscitul Adunării Naționale dela Alba-Iulia. Ei i s'au alăturat apoi Sașii prin declarația dela Mediaș (8 Ianuarie 1919) precum și Șvabii din Banat prin proclamația dela Timișoara (10 August 1919). Aceste trei acte politice, de netăgăduită importanță, nu vor mai putea fi desființate, nici eliminate din istorie. Prin ele s'a dat răspuns definitiv și precis la întrebarea: *Cui aparține Transilvania?*

Acest răspuns este rostirea liberă a voinții majorității covârșitoare din populațiunea Transilvaniei și a Banatului. Pe frontispiciul palatului din Roma, care adăpostește *Institutul Statistic al Italiei*, am putut citi, înainte cu câțiva ani, aceste cuvinte lapidare: „*Numerus omnium rerum nodus*” (Numărul este nodul tuturor lucrurilor). Și, fiindcă numărul acesta, după datele tuturor recensămintelor din trecut și din timpul de față, este cu desăvârșire în sprijinul elementelor etnice, cari s'au rostit la Alba-Iulia, la Mediaș și la Timișoara în modul arătat, apartenența politică a Transilvaniei nu mai poate fi problematică. *Realitățile etnice sunt și rămân factori de importanță determinantă în viitorul statelor, câtă vreme decisiuni arbitrare, luate în chip forțat, cu desăvârșita ignorare a acestor realități, sunt dela început condamnate să*

rămână construcțiuni artificiale, clădiri de o clipă lipsite de alt temelie, în afară de nisipul răscolit de o trecătoare viscolire pe cât de capricioasă, pe atât de nefastă.

VI.

Se vor alina cu timpul valurile primejdioase ale acestei viscoliri. Transilvania va fi reșezată din nou și *integral* acolo, unde o cere hotărîrea rostită cu atîta entuziasm în ziua de 1 Decembrie 1918 și unde o dorește toată suflarea românească. La 1913, cu prilejul unor festivități organizate de Societatea Emke în Cluj, însuș fostul ministru-președinte al Ungariei Coloman Széll își mărturisea fără înconjur convingerea că *elementul maghiar a pierdut Transilvania*. Iar cu doi ani în urmă, la 1915, într'o mare întrunire la Ploești, rostea Nicolae Titulescu aceste cuvinte lapidare, de îndurerată actualitate și în timpul de față ca și în clipa când au fost primite de numerosul auditoriu cu aplauze frenetice: Din împrejurările de azi *România trebuie să iasă întregă și mare*. România nu poate fi întregă fără Transilvania întregă. România nu poate fi mare fără jertfă. Transilvania e leagănul, care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a susținut viața. Transilvania e *scînteia, care-i aprinde energia*, e mutilarea care strigă răzbunare, e fărnicia care chiamă pedeapsa, e sugrumarea care cere libertatea. Transilvania e românismul în restrîns, e întărirea care depărtează vrăjmașul, e viața care chiamă viața... Ne trebuie Transilvania întregă. Nu putem fără ea. Vom ști să o luăm și, mai ales, să o merităm. Pentru Transilvania nu-i viață, care să nu se stingă cu plăcere; pentru Transilvania nu-i sforțare, care să nu se ofere dela sine; pentru Transilvania totul se schimbă, totul se înfrumusețează, până și moartea și moartea se schimbă: încețază a fi hădoasă, devine atrăgătoare!

Transilvania nu e numai inima României politice. Privești harta: Transilvania e inima României geografice! Din culmile ei izvorăsc apele, cari au scaldat românismul în istorie: la Miazănoapte Someșul, la Apus Mureșul, la Miazăzi Oltul! De-a-lungul Carpaților România de azi se întinde ca o simplă zonă militară a unei fortărețe naturale, încăpută în mâni străine! Acel care nu se simte tăiat la brâu, când privește Transilvania, acela nu-i Român, acela-i sămânță străină, pripășită în România, pe vremea când o băteau vânturile din toate părțile...

I. L.

Postscriptum. Autorul acestor pagini, rostitînd la 1 Decembrie 1943 în Sala Unirii din Alba-Iulia o conferință comemorativă despre importanța istorică a zilei, făcea constatarea că ea trebuie privită ca un stîlp de hotar în evoluțiunea poporului și statului român, ca alfa și omega istoriei sale contemporane, ca o zi în care întregia lege a existenței noastre: legea pămîntului, legea sîngelui și legea sufletului românesc izbutise a intra în vigoare deplină. Știrbirea arbitrară a unei firești legi întregite nu va putea fi admisă niciodată de istoria imparțială, care nu e numai o știință a adevărului, ci și una a dreptății. Din sbuciumările timpului de față va răsări, în locul Transilvaniei mutilate, una deplină, viguroasă și fericită de a se putea integra din nou, cu tot viitorul ei, în organismul politic al teritoriului etnic românesc, al cărui centru vital a fost și va trebui să rămână deapăruri.*) Cerându-l-se la sfîrșitul anului 1943 opinia cu privire la Adunarea din Alba-Iulia, a făcut această declarație, publicată în cotidianul „Țara” din Sibiu, nr. 778 dela 29 Decembrie: „Hotărîrea Adunării Naționale dela 1 Decembrie 1918 a rămas virtual în vigoare și după întunecata și de Vineri dela sfîrșitul lui August 1940. În care prăvălă serie, că poate fi desființat votul liber exprimat al unui popor de milioane de suflete printr'un petic de hîrtie, acoperit de câteva iscălituri comandate în pripă și ticluite în neștre, ste chiar într'un Palat cu bună vedere asupra unui oraș, fost cândva nite centru împărătesc? Cățiva dintre semnatarii nedreptății dela 30 August au dispărut de pe scena istoriei călătoare împreună cu noi. Vor dispărea și ceilalți, ducând cu ei amintirea operei fragile și hibride, cu care nu se va putea lăuda niciodată așa zisa diplomatie de lege nouă”...

Iar la 19 Februarie 1944 invitat de Cercul juridic transilvan la o conferință istorică în incinta Palatului de Justiție din Brașov, își terminase ce avea de spus cu următoarea concluziune: „Pentru toată suflarea românească din Transilvania și de pretutindeni nu poate să existe în timpul de față decît un „Caeterum censeo, dictatum Vindobonense esse delendum“.”)

*) Anuarul Institutului de Istorie Națională vol. IX Sibiu 1944 p. 517.

**) Ibidem vol. X, g. 58.

Academia Română.

Problema transilvană în timpul lui Cuza și Carol I

În ședința publică dela 18 Mai a *Academiei Române*, d-l prof. univ. *I. Lupaș* a făcut o comunicare înfățișând felul, cum se pune *problema transilvană în timpul lui Cuza și Carol I*, răspândindu-se în opinia publică, și la 1859 și la 1866 ca și mai târziu, svonuri persistente despre *unirea Transilvaniei*. Aftudinea ambilor domnitori a fost însă prudentă și rezervată, neconsimțind niciunul nici altul să-și arunce țara în aventură. Nu-și ascundeau însă niciodată convingerea relativă la deplina îndreptățire a aspirațiunilor de alipire a Transilvaniei la Principatele Române, unite prin în-doita alegere dela 1859.

Îndată ce principiile democratice ale revoluției franceze au reușit să pătrundă și în Transilvania, caracterul covârșitor românesc al acestei țări nu mai putea fi ascuns, cum izbutise, în parte, să-l camufleze timp de peste 4 veacuri constituția aristocratică-feudală a faimoasei *uniri dela 1437 (unio trium nationum)* dând ocrotiților săi puțința să exploateze fără cruțare frumoasa țară, pe care o cronică sibiană dela 1670 o asemăna cu o mireasă asediată de prea mulți peșitori, iar un cronicar maghiar spunea că cei obișnuiți să trăiască în trândăvie, considerau *țara ca o pradă a lor...*

Sub regim feudal Transilvania a putut fi înstrăinată. Sub regim democratic ea se cerea însă adusă la matcă prin jertfe de sânge și prin hotărârea entusiastă a poporului în Adunarea dela 1 Decembrie 1918. Astfel, rezolvarea problemei transilvane, de importanță vitală pentru românism, a fost posibilă abia la sfârșitul celui dintâi războiu mondial, fiind peceluită prin jertfele de sânge, pe care le anunșase într'o adunare dela Ploești (1915) Nicolae Titulescu spunând că România poate fi întreagă numai adăugându-și *Transilvania întreagă*, și făcând totul pentru a o merita prin sacrificii de sânge, căci „*nu se lipește carne de carne fără să curgă sânge*“.

Auditorul a răsplătit cu aplauze însuflețite expunerea sobră și documentată a d-lui profesor *I. Lupaș*.

Creșterea și scăderea prețurilor

Problema mișcării prețurilor, se studiază în *Economia Politică* de cel mai nou capitol, al „*Conjuncturei*“. Ea a preocupat oamenii de specialitate economică mai ales după primul războiu mondial, când realitățile materiale dez-agregate de forma stabilității ante-belice au produs neuitatele crize.

Intr'adevăr evoluția prețurilor impune o atenție deosebită, fiindcă atât urcarea, cât și scăderea acestora, exprimă stările economice la un moment dat.

Despre o stabilitate a prețurilor se poate vorbi numai teoretic, fiindcă practic, oricare ar fi regimul economic, cauzalitatea fluctuațiilor nu poate fi înlăturată, din motive binecuvântate. Aceasta nu înseamnă că viața economică nu are fericite ocazii să evedențieze cel puțin o stabilitate relativă a prețurilor.

Creșterea prețurilor s'a observat a fi determinată prin insuficiența bunurilor economice față de necesitățile de consum sau utilizare. Fie că rarefierea se produce din mișcarea producțiilor industriale și agricole, fie prin artificialitatea unor operații anumite. Epuizarea de zăcăminte, condiții nefavorabile în culturile cerealifere, distrugerea mijloacelor de transport sau a instalațiilor industriale sunt întotdeauna ponderabile pentru ascensiunea prețurilor bunurilor economice. Lipsa de schimb a prisosurilor unui Stat cu disponibilitățile altor țări influențează tot atât de mult urcarea prețurilor la mărfurile străine.

Dacă definiția clasică a prețului este exprimarea valorică, în bani, a bunurilor, suntem forțați a recunoaște că urcările de prețuri se mai datorează și cantității de monedă tot mai mare în circulație față de acoperirea materială existentă. Dacă la o cantitate de bunuri s'a stabilit echivalentul monetar, orice emiteră în plus de monedă cauzează creșterea oarecum proporțională a prețurilor acelor bunuri.

Inflația monetară declanșată întotdeauna de războaie și numai rareori din motive de acoperire a unor cheltuieli speciale ale statelor în vremuri de pace, se traduce prin urcări impresionante a prețurilor și o totală desechilibrare economică. Intregul cortegiu al trebuințelor omenești rămâne în suferință pentru o dublă perioadă, fiindcă etapei de inflație urmează aceea a scăderilor de prețuri provocatoare de șomaj. Împrejurările contrarii creșterii prețurilor hotărâsc scăderea lor. Mai ales staționarea

prețurilor bunurilor economice existente, împinge reducerea prețurilor sub nivelul valorii de cost. Astfel lipsa de desfacere a mărfurilor, cu alte cuvinte incapacitatea de consum și utilizare față de productivitatea excesivă a întreprinderilor și activităților dezvoltate continuu, evidențiază o supra-capitalizare cu efect supra-productiv și coborîre de prețuri.

Trecerea dela starea de creștere a prețurilor la starea de scădere interesează în măsura de oprire la punctul de stabilitate, care separă criza de sub-producție de aceea de supra-producție. Raportându-ne la realitățile, actuale, când în unele state, dezvoltarea producțiilor agricole sau industriale s'a făcut pentru capacități de consum extra-ordinare, stimulate prin concursul războiului, cazul Canadei, Statelor Unite, iar în țările păgubite de războiu, fie prin distrugerea posibilităților productive, fie prin restrângerea lor, se încearcă refacerea forțelor lor productive, remarcăm tendințele către supra-producția viitoare, orizontul unei crize post-belice și prăbușirea prețurilor actuale.

Preîntâmpinarea acestor consecințe va reuși numai prin reglementări prealabile, ce vor stabili pe plan internațional, așa numita diviziune a producțiilor, și organizarea schimbului de produse în condițiuni optime.

Revenirea la echivalența monetară în raport cu averiile naționale este o garanție în plus. Marile Națiuni, cari au menirea așezării siguranței generale, arsă de războiu, vor dovedi consolidarea păcii în pregătire, prin chibzuința rezolvării problemelor economice, cu formule rezonabile, potrivite situațiilor critice de azi. Sperăm, că experiența primului războiu mondial și a perioadei ce l-a succedat, oferă material suficient de studiu pentru a se putea preciza stabilirile necesare de a evita repetarea unui fenomen de dezechilibru economic și de turburare socială.

ALDEA OVIDIU DU MITRU

Societăți balneo climaterice

Băile termale dela Geoagiu. — Adunarea generală a societății balneo-climaterice „Dodonae“.

Băile Geoagiu sunt situate într'un ținut pitoresc, la o altitudine de 460 m., la poalele Munților Apuseni, pe malul drept al Mureșului, în județul Hunedoara, la 16 km. depărtare de orașul Orăștie.

Izvoarele termale ale Băilor Geoagiu, sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri, de Daci

și Romani, aceștia având aici în apropiere „castre“ și ducând o intensă vieată militară, economică etc., între „Apulum“ (Alba-Iulia) și Sarmisegetuza, centre puternice în Dacia.

De aici denumirea de „*Thermae Dodonae*“ sau „*Germisara cum thermis*“, amintite de oamenii de știință străini și români (Hanco, Kuun, Dr. Teposu, Dr. Pușcariu, Dr. M. Sturza, Dr. Dominic Stanca și alți balneologi, dintre care amintim îndeosebi pe prof. univ. C. Atanasiu, care s'a ocupat mai mult de aceste băi, cu izvoare calcaroase și feruginoase, cu o temperatură de 32,° C., care fac parte din grupul apelor oligometalice mezo-termale, ele fiind și foarte radio-actieve și dintre cele mai importante din România.

Amintim aici, că d-l Colonel Dr. N. Igha, comandantul Spitalului Militar din Alba-Iulia, a publicat prin Biblioteca Medico-Istorică (Lucrări din Institutul de Istoria Medicinii și de Etnologie Medicală) de pe lângă Universitatea Regele Ferdinand I. Cluj de sub conducerea d-lor Dr. Jules Guiart, Prof. tit. la Universitatea din Lyon, Prof. onor. la Univ. din Cluj și Dr. Valeriu L. Bologa, Prof. de Istoria Medicinii la Univ. din Cluj, o interesantă broșură „*Apele Termale dela Băile Geoagiului (Germisara) în Epoca Romană*“, scrisă cu competența unui autor de apreciate multe lucrări medico-istorice, care va avea de sigur răsunet în lumea științifică. Broșura este dedicată ca omagiu, d-lui Dr. Aurel Vlad, f. ministru, președintele Consiliului de administrație al societății „Dodonae“.

Multe inscripții romane de pe diferitele rămășițe ale monumentelor, statui și altare, închinatelor de principii și guvernatori romani etc.. Nimfelor, Zeitățile, îndeosebi „*ESCULAP* și „*HYGIA*“, care formează până în prezent unicul exemplar, cunoscut în Dacia, în legătură cu cultul lui Esculap și Hygia, apoi țigle, monede, unelte casnice, arme etc., descoperite de către societate, reprezentată prin harnicul și priceputul ei Director Ioan Lăzăroiu, șef-contabil al Băncii „Ardeleana“ din Orăștie, verificate de d-l Prof. univ. C. Daicovici dela Cluj, cunoscutul cercetător arheolog și în deosebi a neobositului Prof. Dr. Oct. C. Floca, directorul Muzeului din Deva, care a petrecut mult timp cu rezultate științifice aici, — arată din toate punctele de vedere importanța Băilor Geoagiu, care au luat în ultimul deceniu un avânt uimitor edilitar etc., prin construcții de case, două mari bazenuri „tip sport“, unice în țară la o așa altitudine, o plajă estinsă ș. a., situându-le între cele mai importante stațiuni din țară,

(egală cu Silia, Vichy, Rujec ș. a.) pentru marea lor valoare terapeutică și curativă, ca apă de beut și baie în liber și cabine închise folosibile și iarna, băi de nămol ș. a.

Apele sale au influență curativă și reconfortantă asupra afecțiunilor gastro-intestinale, ficatului, icter, calculoză renală, vesicală, urinare etc., vindecă reumatismul articular și muscular, paralizii, periostite, ostite, fracturi, organele genitale femeiești, impotența, anemie, chloroză, schiatică, etc.

Aici s'au vindecat de boli și reconfortat sănătatea, spiritul și trupul, mii și mii de vizitatori, începând dela strămoșii noștri Daci și Romani etc., care drept recunoștință au ridicat aici altare și statue zeităților lor, păstrate în muzeul Băilor, condus de d-l Director Ioan Lăzăroiu.

Băile sunt azi proprietatea unei societăți românești „Dodona”, trecute dela Banca „Ardeleana” din Orăștie, care a reușit în timpuri grele să o cumpere dela străini și care participă cu suma de Lei 3.855.150 din capitalul social de Lei 5.000.000, care a făcut mari îmbunătățiri balneare, edilitare, etc. de care se bucură mulți vizitatori, an de an, tot mai numeroși, din străinătate și țară, permanenți, flotanți și excursioniști-turiști, în Dumineci și sârbători fiind aici un adevărat pelerinaj de oaspeți din toate straturile sociale, care vin în mare număr, adevărate caravane, cu camioane, din mari depărtări, care își petrec și se înviorază sufletește și trupește la aceste băi binefăcătoare.

Societatea a ținut — recent — la Banca „Ardeleana” din Orăștie a IX-a adunare generală ordinară, sub președinția d-lui Dr. Aurel Vlad, f. ministru, care a aprobat toate rapoartele și gestunile prezentate documentat de către d-l director executiv Ioan Lăzăroiu, despre activitatea comercială și economică din anul 1945, care cu toată criza inerentă timpului postbelic, au fost foarte mulțumitoare.

Din Bilanțul prezentat, reiese la active o urcare față de anul trecut cu Lei 442.006 care sumă a fost semnată la „Federația pentru sprijinirea sinistratilor” București și cu care sumă activul societății la 31 Dec. 1945 este de Lei 8.200.766, care sumă acopere pozițiile pasivului.

Adunarea a făcut o pioasă pomenire a valorosului medic al Băilor, Dr. Romul Dobo, fost medicul băilor timp de peste 40 ani și vicepreședintele Consiliului de administrație.

Au fost realeși în Consiliul de administrație cu mandat pe timp de trei ani d-na Anuța Dr. Vlad, Dr. Aurel Vlad și Dr. Augustin Deac.

Dr. Eugeniu Munteanu.

O scrisoare a lui P. Cosma

În colecția de autografe a Episcopiei Române-Unită dela Lugoj se păstrează câteva autografe din colecțiile foștilor canonicilor Ioan Boroș, Gavril Pop, fost membru al Academiei Române, precum și a Episcopului Alexandru Dobra și Mitropolitului Victor Mihalyi, fost membru de onoare al Academiei Române.

Dintre toți aceștia Ioan Boroș s'a ocupat cel mai intens de studiul trecutului economic. Se cunosc judecătoarele și eruditele sale studii despre trecut în care se ocupă și de aspectul economic al vremilor apuse.

La Lugoj se păstrează mai multe manuscrise economice ale acestui cărturar. A studiat trecutul „țegurilor”, a sindicatelor de meseriași din Lugoj. A adunat mult material despre trecutul economic al Lugojului și al Banatului. Vom reveni cu alt prilej asupra acestor manuscrise importante.

Printre hârtiile sale găsim și o scrisoare semnată Partenie Cosma pe care o reproducem:

Sibiu, 17/8 1881.

Stimate Doamne Coleg,

„Înainte de toate îți mulțumesc că ne-ai îmbogățit expoziția cu capodopera bastonului D-tale. Metropolitul chiar îmi zisese să te rog ca să-l trimiți, căci el îl cunoștea și deci nu ne surprindea, îți și scriam. Negreșit acesta va fi obiectul cel mai frumos în expoziția noastră.

Not ne-am silit să alegem oament de specialitate în comitetul de jurii, cu toate acestea nu cred că el să ște prețul bunul acesta după merit. La obiectele care se expun eventual și pentru vânzare se recere ca însuși expozantul să hotărască prețul, te rog deci al bunătatea a mă înștiința măcar prin o carte de corespondență ce preț să punem pe el? Fie acela cât de exagerat, n'are a te jena, căci pentru D-ta este un obiect care are și valoare de afecțiune. Ce știți, da de vine pe atel un boter, care-l va cumpăra cât de scump? Oamentii de pe la noi nu cred să aibă bant pentru de a spesa pentru un obiect ca acesta atât cât merită.

Încât privește broșura D-tale, aceea a intrat la protocol și s'a predat secretarului consistorial ca să o vândă, a și arătat-o la publicul din Sibiu și până ieri se vânduse din ea 28 exemplare. Secretarul este dus la părinți cu concediu de vreo 10 zile deja și zilele acestea va sosi acasă și dacă până atunci nu ți-a trimis Metropolitul prețul ei, negreșit îl vei căpăta cât mai curând. Metropolitul mi-a zis că ori se vor vinde toate exemplarele, ori nu, El le va plăti pe toate.

Ca să știu răspunde la cealaltă întrebare a D-tale, ar trebui să țiu profet, dar eu totuși zic că bun e Dumnezeu, numai noi să fim oament cu caracter, dorese însă ca tine, puștii dintre cărturarii noștri știu ce pernă este aceasta.

Primește asigurarea deosebită considerată ți-o păstrează al D-tale stimatei colege!

PARTENIU COSMA

pt. conf. Iosif E. Naghiu, profesor.